

blandning bestående av *cis*-3-hexen-1-ol, 1-hexanol, 1-octanol och 1-hexadecanol (ämnen som också finns i blomdoften hos *O. holocericea* och *O. scolopax*), men inte till attrappen med enbart lösningsmedel. Beteendet på attrappen med alkoholblandningen kan tolkas som sexuellt upphetsat då kopulationsapparaten var helt utdragen

hos vissa högexciterade hanar. Trädgårdsborrens hanar attraheras utan visuella stimuli av flyktiga doftämnen som utsöndras från *Ophrys*-labelen. Dessa attraktiva ämnen finns hos flera *Ophrys*-taxa, vilket möjligen kan orsaka korspollination och delvis förklara uppkomsten av vissa hybrider.

Recensioner

Gärdenfors, U., Hall, R., Hansson, C. & Wilander, P. 1988. *Svenska småkryp. En bestämningsbok till ryggradslösa djur utom insekter*. Studentlitteratur. Lund. 147 s. ISBN 91-44-27301-0. Pris 125 SKr.

Bra bestämningslitteratur på svenska är något entomologer inte är bortskämda med. Svenska småkryp är därmed ett mycket välkommet bidrag för oss som är intresserade av den lägre faunan. Till skillnad från de flesta populära översikter har författarna valt att ge bestämningsnycklar till samtliga familjer, och inte bara presentera ett axplock vanliga arter. På detta sätt luras man inte till att driva sin bestämning längre än till vad boken egentligen är avsedd för. För den vetgirige kan detta i sig vara frustrerande, men då får man leta vidare i något av de många verk som refereras till efter varje nyckel.

Som titeln anger behandlas ej insekterna, men alla övriga svenska evertebrater. Som regel har man valt att behandla flertalet artrika grupper med småväxta former mer översiktligt. Detta gäller bl a kvalstren och de lägre kräftdjuren, till vilka inga familjenycklar ges. En introduktionsnyckel leder vidare till separata nycklar för olika phyla, vilka sedan även de ofta indelas i undergrupper med separata nycklar. För varje familj ges uppgifter om artantal och utbredning i Sverige, storlek, levnadsmiljöer och vanligen några morfologiska kännetecken utöver de som finns i nycklarna.

Nycklarna är rikligt illustrerade med teckningar av djur i helfigur eller av detaljer. Det är genomgående hög kvalitet på teckningarna, som är till mycket stor hjälp.

Boken kommer säkert att användas flitigt inom undervisning. I förordet nämns även att den byggs på kompendier som använts på kurser vid Lunds universitet. Säkert kommer den även att

glädja många allmänt naturintresserade, både som hjälp att identifiera djur och som informationskälla.

En sannolik källa till problem för användare är att i nycklarna blandas morfologiska karaktärer med sådana som avser levnadssätt och -miljö. Det senare kan ofta vara svårt att avgöra när man väl har djuret i sin hand. Extra svårt blir det när djur från övergångsmiljöer som t ex brackvatten skall undersökas. Hur väljer man då mellan marina eller limniska former? Det kan även vara svårt att tillämpa de könsbundna karaktärer som används, t ex för vissa av de högre kräftdjuren, när det inte anges hur man skiljer könen åt.

Trots dessa mindre anmärkningar fungerar säkert nycklarna bra, och det är bara att lyckönska författarna till ett fint resultat. Boken är mig veterligt den enda i sitt slag på den svenska marknaden och därmed mycket välbehövlig.

Anders Nilsson

Baccetti, B. (Ed.) 1987. *Evolutionary Biology of Orthopteroid Insects*. Ellis Horwood Series in Entomology and Acridology. Chichester. ISBN 0-7458-0208-7. Pris 1190 DKr.

Initiativet till denna samlingsvolym togs redan 1960 under den Internationella Entomologkongressen i Wien. Det visade sig att det fanns ett stort behov av att samla forskare som arbetade med systematik och fylogeni hos Orthoptera *sensu lato* till ett eget möte. Ditintills hade de flesta konferenser i princip uteslutande behandlat tillämpad acridologi, dvs gräshoppsbekämpning med besläktad problematik. Att det sedan skulle ta mer än 25 år innan mötet blev av hade nog inte initiativtagaren Baccio Baccetti tänkt sig.

Bokens 52 artiklar, vilka behandlar evolution och fylogeni hos Orthoptera *sensu lato* (Orthoptera, Blattaria, Phasmida, Mantodea och Dermaptera), presenteras i bokstavsordning efter författarnas namn. Baccetti anser att de alla behandlar samma grundfrågeställning och därför är detta den mest lämpade dispositionen. Boken hade gett ett mer samlat intryck om artiklarna hade presenterats antingen i systematisk ordning, eller hellre efter mer specifik ämnesindelning.

Kvalitén på artiklarna är mycket skiftande. Så kan man t ex finna artiklar av närmast anekdotisk karaktär, ett par rent deskriptiva, och även referat av artiklar som har eller ska publiceras. Flera artiklar innehåller dock mer substansiell information.

Ett stort antal av artiklarna är koncentrerade till just cytologisk och genetisk information och dess användning vid studier av släktskap, hybridisering, artbildning och biogeografi. Andra behandlar mer traditionell information som morfologiska karaktärer och deras användningsmöjligheter inom ovanstående ämnesområden. Orthopterers utbredning och biogeografi tas upp från olika informationsnivåer. Få artiklar berör ekologiska frågeställningar. Undantag finns, som exempelvis

Schmidts artikel om anpassningar hos Saltatoria till olika klimatfaktorer i olika geografiska områden.

Det som jag saknar mest i den här volymen är dels studier av mer komparativ karaktär, exempelvis jämförelser mellan olika arters fylogeni och ekologi, eventuellt med hjälp av cladogram eller andra fylogenetiska träd. Ekologi- och etologiavsnitten är klart underrepresenterade trots att det inledningsvis skrivs att syftet är att även dessa aspekter ska beaktas.

Mitt omdöme är att boken skulle ha vunnit på en omstrukturering, kanske med en liten sammanfattande introduktion till varje ämnesavsnitt. Nu är det mycket svårt att skaffa sig en sammanhängande bild av innehållet. Trots sitt vida ämnesområde och den höga ambitionsnivån tror jag inte att den här boken har något revolutionerande nytt att tillföra evolutionsbiologin hos Orthoptera, den är inte ens lämpad som uppslagsverk. Jag skulle heller inte rekommendera den som introduktionslitteratur till evolutionsbiologin hos orthopterer, trots dess anspråk att täcka in ett så digert ämnesområde.

Nina Wedell

Rapportering av skinnbaggsfynd

Då jag förbereder en ny svensk skinnbaggs katalog vill jag gärna få in rapporter om skinnbaggsfynd. Av särskilt intresse är uppgifter om nya landskapsfynd, sällsyntare arter, samt alla fynd av arter vilka är med på den svenska hotlistan (se Ent. Tidskr. 108: 65–75, 1987).

*Carl-Cedric Coulianos, Kummelnäsvägen 90,
132 37, Saltsjö-Boo*